

UNIUNEA EUROPEANA

GUVERNUL ROMANIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
SI PROTECTIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Investește în oameni !

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară nr.1 „Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”

Domeniul major de intervenție 1.5 “Programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării”

Titlul proiectului: “**Valorificarea identităților culturale în procesele globale**”

Beneficiar: **Academia Română**

Numărul de identificare al contractului: **POSDRU/89/1.5/S/59758**

Cercetător postdoc: Dr. Carmen Brăgaru

Expert coordonator: Prof.dr. Nicolae Mecu

ION PILLAT - PROMOTOR AL EGALITĂȚII DE ȘANSE ÎN CULTURA EUROPEANĂ

Pe lângă o cunoscută și efervescentă activitate literară, în calitatea sa de poet, dar și de traducător, eseist și conferențiar, Ion Pillat a desfășurat o la fel de rodnică, dar mai puțin cunoscută activitate în afara granițelor țării, ca delegat la congresele anuale ale P.E.N.- clubului sau ale Asociațiilor pentru Cooperare Intelectuală de pe lângă Liga Națiunilor, ținute în numeroase orașe europene: Geneva, Bruxelles, Paris, Viena, Haga, Berlin, Istanbul, Copenhaga ș.a. Corespondența poetului cu diverși membri ai familiei, precum și studiul datorat fiului său, Dinu Pillat, intitulat *Contribuțiuni la biografia lui Ion Pillat*, relevă faptul că, între 1928 și 1938, Ion Pillat a participat la congresele menționate, de mai multe ori pe an, uneori rămânând acolo două sau chiar trei săptămâni, fiind implicat cu rapoarte în mai multe comisii, frecvență uimitoare pentru un poet atât de prezent în viața literară autohtonă, proverbial pentru laboriosul proces de compunere a poeziilor, cât și pentru deputatul și apoi parlamentarul activ care a fost Ion Pillat.

Pentru a ilustra aserțiunea din titlul intervenției noastre, din bogata corespondență amintită, ne vom opri la toamna anului 1935, mai precis la perioada cuprinsă între 6 și 29 septembrie, când Ion Pillat participă la dezbaterile Congresului anual al Ligii Națiunilor. Pe data de 6 septembrie, delegatul României pleacă cu Simplonul din București spre Lausanne, de unde, cu mașina, ajunge la Geneva în noaptea dinspre 7 spre 8 septembrie. „Mâine se deschide Adunarea.” – îi scrie Ion Pillat soției, odată ajuns – „Beneș va fi ales președinte și Titulescu va trece în locul lui Beneș în consiliu. Cred că va fi o sesiune foarte interesantă – delegația noastră se compune din Titulescu, Savel Rădulescu, Victor Slăvescu, Djuvara, Pella, Elencuța Văcărescu și subsemnatul.” De la Hôtel de l'Écu, unde era cazat, îi scrie din nou soției, pe 14 septembrie: „Am căzut aici pe o vreme foarte frumoasă și pe o sesiune adevărat senzațională, cum n-a mai pomenit Geneva de mulți ani. Nu-mi pare rău c-am venit din acest punct de vedere – am asistat la lucruri extrem de

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

interesante: discursurile lui Sir Samuel Hoare, Laval și Litvinov în special(...) Sunt la Comisia a V-a cu Elena Văcărescu și cu Pella. Voi vorbi acolo despre Opiu, cu o bogată documentație; mai sunt și la Comisia a VI-a (politică), cu același, plus Const. Antoniadă. Elenuța V. a fost foarte gentilă și a insistat să vorbesc aici eu la Cooperăția Intelectuală în locul ei.” Pe 18 septembrie, Ion Pillat scrie, chiar din sediul Societății Națiunilor, două scrisori, una către soție, alta către mătușa sa, Sabina Cantacuzino, cărora le împărtășește impresiile despre activitatea de până atunci, dar și emoțiile inerente de dinaintea unei intervenții în plen (cităm din scrisoarea adresată mătușii sale): „Astăzi – peste un ceas – debutez la Comisia a V-a (Chestiuni sociale) cu un discurs în chestia specifică a Opiului, de care fugind toți de ea, mi-au lăsat-o mie. Sunt f. bine documentat (...) Mâine sau vineri voi vorbi însă la Comisia a VI-a în chestia mai interesantă a Cooperăției intelectuale.” Vineri, 20 septembrie, îi scrie soției, Maria Pillat: „Am fost *sur la selette* toate zilele din urmă. Alaltăieri am vorbit în chestia Opiului – iar ieri, după raportul lui Herriot, în chestia Cooperăției intelectuale. Am avut un mare succes la amândouă, dar mai ales la Cooperăție, unde după discursul meu, de două zile nu se mai discută la tribună decât propunerea ce-am făcut (...) Toate ziarele de aici au reprodus-o – am primit multe felicitări – românii au fost f. epatați, mai ales de forma literară a expunerii. Raportorul, adică Herriot, îmi va susține propunerea care va trece sigur în Comisie. Cum vezi, un succes.” În fine, în data de 27 septembrie, îi scrie altei mătuși, cea mai îndrăgită și confidența lui Ion Pillat, Pia Alimănișteanu: „Geneva e pe sfârșite – și plec duminică cu Simplonul la București. (...) Aici mi-am făcut datoria, conștiincios și cu succes real.”

Spre bucuria noastră, în Arhiva Ion Pillat a B.A.R. (cota I mss. 15) s-au păstrat cele șase pagini dactilografiate în limba franceză, cu misterioasa și apreciată propunere de acum mai bine de trei sferturi de veac, pe care Ion Pillat a susținut-o în fața iluștrilor reprezentanți ai Ligii Națiunilor. Ea este cea care îl recomandă, fără alte comentarii, pe cunoscutul cântăreț al Floricăi drept un promotor al egalității de șanse în cultura europeană, dar și un ambasador al României peste hotare.

„Domnule Președinte,

Doamnelor, Domnilor,

Să-mi fie permis, înainte de a dezvolta foarte pe scurt propunerea pe care aș vrea s-o supun în numele Delegației române binevoitoarei dumneavoastră atenții, să aduc omagiul fierbinte al țării mele activității Comisiei Internaționale de Cooperare Intelectuală, a Institutului de Cooperare Intelectuală, cât și eminentului și atât de activului său director; de asemenea, să aduc întreaga grațitudine pentru minunata sa muncă raportorului nostru, domnul Președinte Herriot.

UNIUNEA EUROPEANA

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
SI PROTECTIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Încă din primul moment, România a înțeles importanța excepțională a unei instituții al cărei scop este chiar de acrea dincolo de frontiere, dar nu și în afara națiunilor, o ordine spirituală nouă, fondată pe aportul colectiv și diferit al fiecărui popor din lume. Poporul român a păstrat cu pioșenie în munții săi străvechi tradiții tracice, o limbă care îi vine de la legiunile Romei și un minunat patrimoniu artistic și de înțelepciune populară – el păstrează cu strășnicie acest suflet național pe care secole de asuprire n-au putut să-l altereze – dar dorește, cu nu mai puțină ardoare, să contribuie el însuși la viitorul spiritual al lumii, căruia îi hărăzește posibilitățile infinite ale sufletului său strămoșesc și pastoral, precum și toată vigoarea năvalnică a tinereții sale.

Iată de ce România vede în activitatea de Cooperare Intelectuală chiar realizarea celor mai înalte aspirații ale sale: o cultură națională care să slujească înaintea de orice umanității întregi și al cărei coeficient de universalitate să fie în raport direct cu ceea ce fiecare popor are mai specific. Ca să fie reprezentativ pentru alții, înseamnă mai întâi să fie profund el însuși – aceasta este valabil pentru indivizi, cât și pentru națiuni. *Încep vremurile lumii apuse* conchide, cum numai el o poate face, Paul Valéry.

Iată de ce, din raportul atât de bogat în sugestii fericite, pe care Comisia de Cooperare Intelectuală ni-l prezintă și unde sunt propuse reflecțiilor noastre atât de multe nobile scopuri, permiteți-mi să aleg îndeosebi pasajele care ilustrează ceea ce tocmai am spus anterior. Eu nu vreau să vorbesc nici despre aceste *Correspondențe* – onoare a spiritelor alese – unde Nordul și Sudul, Orientul și Occidentul se înfruntă și se completează, pentru binele Planetei înseși, nici despre *Dialogurile* deja celebre dintre Veneția și Nisa, în care problemele arzătoare ale *Artei și ale Statului*, ale *Artei și ale Realității* și ale *Formării omului modern* au fost definite în termeni excelenți de către personalitățile cele mai demne ale literaturii, ale artei și ale științei contemporane. Prefer să mă opresc, împreună cu dumneavoastră, la aceste colecții, la aceste publicații de o incontestabilă utilitate pentru difuzarea gândirii naționale pe plan internațional, pentru cunoașterea dincolo de frontierele sale, a operelor celor mai frumoase, într-adevăr cele mai reprezentative ale unui popor – cât și a tradițiilor și istoriei sale.

Mă gândesc la *Index translationum*, la *Colecția ibero-americană*, sporită cu fiecare an, care se va îmbogăți curând cu două cărți noi, la *Colecția de opere japoneze*, propusă de profesorul Anesaki, dar am în vedere, mai ales, acest admirabil plan al unei *Colecții etnografice și istorice asupra originilor statelor americane*, care, grație propunerii domnului Levillier, eminentul delegat al Argentinei, supusă în cursul ultimei sesiuni a Adunării Societății Națiunilor și admisă de ea, va deveni în curând un nou mijloc de apropiere între vechile țări care au colonizat America și noile țări care le datorează originea și naționalitățile lor actuale, pentru a întrebuița chiar termenii domnului Levillier.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Cred, totodată, că în acest lanț spiritual lipsește o verigă, și una dintre cele mai importante, după părerea mea. Dacă unele mari țări au o limbă, eu aș spune universală, nu numai prin numărul naționalilor care o întrebuințează și mărimea teritoriilor peste care aceasta guvernează, dar și prin faptul că străinii o vorbesc: franceza, engleza, germana, italiana, spaniola, chiar și rusa, - altele mai puțin favorizate în această privință nu sunt valabile decât în interiorul frontierelor lor. Omenirea este astfel privată de aportul spiritual al majorității popoarelor – aport de care ea nu s-ar putea lipsi totuși fără o deficiență gravă. De asemenea, Delegația română consideră de datoria sa să propună celei de-a XVI-a Adunări crearea unei colecții de opere reprezentative și clasice (clasice în sensul că au devenit parte integrantă a patrimoniului național) ale literaturilor europene de limbă regională. Această colecție, tradusă într-una sau mai multe limbi universale: franceză, engleză, germană etc., pusă sub egida Comisiei de Cooperare Intelectuală, ar putea să aibă în fruntea sa un Comitet Internațional care, secondat de Comitetele Naționale, ar veghea la selecția operelor, la traducerea și publicarea lor.

În ceea ce privește selecția, totdeauna delicată când e vorba de scriitori tineri sau în plină afirmare, va fi mai ușoară prin faptul că această colecție va avea în vedere *opere reprezentative devenite parte integrantă a sufletului național*, ceea ce nu este cazul în general decât pentru scriitorii morți sau a căror situație literară nu mai este discutată de multă vreme.

Din punctul de vedere financiar – cel mai delicat de rezolvat – s-ar putea lua ca exemplu ceea ce ni se propune pentru *Colecția etnografică și istorică asupra originilor statelor americane*, adică statele interesate ar participa în parte la suportarea cheltuielilor.

Această colecție de traduceri, așa cum o are în vedere Delegația română, n-ar avea ca efect numai să facă accesibile capodoperele clasice ale literaturilor puțin sau aproape necunoscute marilor țări de limbi universale, ci să facă astfel cunoscute chiar și țărilor mici literatura și deci sufletul real al vecinilor lor. Aceasta nu poate decât să ajute unei mai bune înțelegeri reciproce – și cine spune a înțelege, spune a iubi. Iată, după noi, una dintre numeroasele modalități de a ajunge cu vremea la această spiritualizare a frontierelor, care prin apropierea inimilor și cooperarea ideilor, trebuie să fie scopul tuturor eforturilor noastre.

În numele Delegației române, îmi permit să depun proiectul propunerii următoare:

Cea de-a șasea Comisie,

Aprobând propunerea d-lui I. Pillat, delegat al României, ca Institutul de Cooperare Intelectuală al Societății Națiunilor să publice prin grija unui Comitet internațional, ajutat în această muncă de Comitete consultative naționale, o colecție de traduceri, într-una sau mai multe din marile limbi universale, de opere reprezentative și clasice luate din diferite literaturi europene de limbi regionale, trimite această propunere

UNIUNEA EUROPEANA

GUVERNUL ROMANIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
SI PROTECTIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Comisiei de Cooperare Intelectuală spre studierea problemei de către Institutul de Cooperare Intelectuală, astfel încât să se poată prezenta propuneri concrete la proxima sesiune a Adunării Societății Națiunilor.”

Ce se va fi ales de această propunere românească de acum trei sferturi de veac rămâne să cercetăm într-un modul al proiectului nostru, este însă de natura evidenței că ea a rămas la fel de actuală și astăzi, semn că, cel puțin în unele cazuri particulare, realitatea nu este atât de schimbătoare pe cât lăsa să se înțeleagă domnul profesor Aluja.

1. Toate citatele din scrisori au fost reproduse din volumul *Ion Pillat. Scrisori*, ediție îngrijită de Cornelia Pillat, Editura DU Style, București, 1998;
2. Traducerea textului cu propunerea lui Ion Pillat aparține lui Dumitru-Șerban Drăgoi, cel care a semnalat prima dată manuscrisul B.A.R. în revista „Manuscriptum”, XVIII, nr. 1(66), 1987, p. 163-169.

UNIUNEA EUROPEANA

GUVERNUL ROMANIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
SI PROTECTIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ